

Referat

Møte om: Fagråd for innvandrerhelse

Møteleder: Hege Linnestad

Dato: 04.05.2022

Referent: Gro Saltnes Lopez

Saksnr: 09/4847-174

Til stede: Fagrådet: Jon Rogstad, Solvei Skogstad, Ingrid R. Joys, Ragnhild S. Spilker, Krisztian Rozsa, Zoja Ghimire og Danilla Tømmerås. Hdir: Anita T. Munch, Elise Fonn, Øyvind Giæver og Gro S. Lopez

Referat fra møte i fagråd for innvandrerhelse 23.mars

1. Velkommen ved Helsedirektoratet og fagrådsleder

2. Presentasjonsrunde; gamle og nye medlemmer sier litt om egen bakgrunn, institusjon, kompetanse og "hjertesaker" på innvandrerhelsefeltet.

Nye medlemmer i fagrådet:

Krisztian er nytt medlem, via Skeiv verden hvor han er faglig leder. Han er psykolog og særlig opptatt av mental helse og livskvalitet.

Ingrid er nytt medlem fra Samarbeidsrådet for tro- og livssyn (STL) hvor hun er generalsekretær. Hun er blant annet opptatt av at tros og livssynsaspektet ivaretas også i en helsesetting.

Zoja Ghimire, fra stiftelsen mangfold i arbeidslivet, har en master i psykologi. Hun har jobbet med integreringsprosjekter i forhold til polske innvandrere, og har blant annet laget hefte om psykisk helsehjelp i Norge.

Ragnhild S. Spilker er vara for Warsame Ali fra Folkehelseinstituttet. Hun har blant annet hatt en sentral rolle i forhold til dialog, samarbeid og nettverk med ulike innvandrergrupper under pandemien og nå ifm Ukraina-krigen med ukrainske ressurspersoner.

Danilla Tømmerås er spesialsykepleier og rådgiver på kirurgisk klinikk, Nordlandssykehuset i Bodø. Hun er også nestleder i kvinnenettverket Nord, og jobber med kvinner og helseinformasjon, blant annet om mental helse.

Jon Rogstad er forsker ved Oslomet, NOVA. Han har forsket på integreringspolitikk, arbeidsmarked og folkehelseperspektiv. Likebehandling er hjertesak, for minoriteter kommer ofte dårlig ut i møte med offentlige myndigheter

Solvei Skogstad har vært medlem i flere perioder, hun er jurist og er nå vara for Jila Hassanpour som er nytt medlem fra Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS). Jila deltar i neste møte.

Hege Linnestad har vært leder av fagrådet i to perioder. Hun jobber som spesialrådgiver ved Ahus og har tidligere jobbet som leder av seksjon for likeverdige helsetjenester ved OUS. Der har hun vært med på å utvikle og etablere samtalepartnertjenesten, Tolkesentralen, videreutdanning i flerkulturelt helsearbeid og Doula-ordning (fødselhjelpere). Hun har jobbet mye med kompetanseheving og bevisstgjøring hos helsepersonell. Den siste tiden har hun vært med og laget podcasten helhjerta.

Mehdi Farshbaf er i pappapermisjon og deltok derfor ikke i møtet. Han er psykologspesialist og jobber for tiden i Oslo kommune, barne- og familieetaten.

Warsame Ali fra FHI har master i psykologi og har blant annet undervist om psykisk helse og migrasjon.

Mariette Lobo er medlem via Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og har vært med i flere perioder.

Pasient- og brukerombudet (POBO) har oppnevnt nytt medlem, Jannicke Bruvik. Hun har en nasjonal koordinatorrolle. Jannicke deltar i neste møte.

3.Sammensetning og mandat for fagrådet, og kort historikk, ved sekretariatet og fagrådsleder

Se vedlagte presentasjon

4.Innvandrerhelsefeltet i Helsedirektoratet, og korte orienteringer om aktuelle saker/prosesser, ved sekretariatet

Se vedlagte presentasjon

Anita T. Munch orienterte om status for oppfølgingen av nasjonal strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen, og om kampanjer og kommunikasjon, segmentering og annonsering ifm covid-19 og Ukraina-krigen.

Kort orientering om Helsedirektoratets håndtering av flyktninger fra Ukraina ved prosjektleder Øyvind Giæver, avdeling levekår.

Helsedirektoratet har prosjektorganisert arbeidet med å håndtere helsemessig oppfølging av flyktninger fra Ukraina. Øyvind Giæver er prosjektleder. Helsedirektoratets veileder for helsetjenester til asylsøkere, flyktninger og familiegjenforente gir råd og veiledning til kommuner og helseforetak om aktuelle helseundersøkelser og helsetjenester.

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/helsetjenester-til-asylsokere-flyktninger-og-familiegjenforente/helseundersokelser-av-asylsokere-flyktninger-og-familiegjenforente>

Veilederen har vært og er under fortløpende oppdatering ifm Ukraina-situasjonen. Det er nytt innhold i veilederen om tidlig helsekartlegging i ankomstfasen for tidlig identifisering av oppfølgingsbehov.

Innspill fra fagrådet til tidlig helsekartlegging av flyktninger fra Ukraina:

- Viktig med god oppfølging av barn, og personer som har vært utsatt for voldtekt
- Spørsmål om registrering av data ifm kartlegging og personvern

Solvei Skogstad (NOAS) orienterte om situasjonen på nasjonalt ankomstsenter på Råde hvor 4200 personer er registrert allerede. De fleste fra Ukraina. NOAS har oppdrag om å gi informasjon til asylsøkerne. De er særlig opptatt av tilrettelegging og identifisering av sårbarhet. Flyktingene fra Ukraina får kollektiv beskyttelse, og derfor ikke individuell veiledning. Det er utfordringer med logistikken, fordi ingen hadde forutsett denne situasjonen med høye ankomster på kort tid. Det er en del ting å være spesielt oppmerksomme på i kommuner; en del personer som sendes videre uten kartlegging, og uten tuberkuloseundersøkelse som er obligatorisk. De har ikke fått prøvesvar før de reiser videre. NOAS er bekymra for om psykologisk førstehjelp for barn og personer med kroniske lidelser er godt nok ivaretatt. NOAS informerer om rett til helsehjelp til alle som kommer. Mange av flyktingene har høy kompetanse og høyt forståelsesnivå som er positivt ift helseinformasjonsforståelse.

Helsedirektoratet har utarbeidet informasjon om rett til helsehjelp på ukrainsk og russisk som er tilgjengelig via QR-kode.

Spørsmål/innspill fra fagrådet:

- Det ble stilt spørsmål ved om det kan være traumatiserende for ukrainske flyktninger med russisk tolk. Ukrainsk er offisielt språk i Ukraina men de fleste behersker også russisk. NOAS har erfart at alle forstår/bruker russisk også. De har ansatte som snakker russisk, men som ikke har russisk bakgrunn. NOAS har ikke registrert motforestillinger mot å bruke russisk. Det ble påpekt fra fagrådet at det kan være noen som ikke sier det, men som opplever det vanskelig å få informasjon på russisk.
- Det ble spurt om informasjon og ivaretagelse av skeive flyktninger. NOAS bruker plakat fra Skeiv verden.
- Det spørres ikke om tro og livssyn og det er ikke informasjon om dette på ankomstsenteret. Det ble påpekt at det bør være et tema i informasjonen og at tro og livssyn bør registreres. Det er mange ulike høytider for ukrainere som kommer. STL/Ingrid sender informasjonsmaterieill til NOAS.

5. Fagrådets anmodning om en nasjonal tverrdirektoral strategi for innvandreres helse og likeverdige helse- og omsorgstjenester; bakgrunn og status, ved fagrådsleder og sekretariatet

Øyvind Giæver orienterte om at en har sett hen til andre tverrsektorielle prosesser. I tråd med intensjonen i forslaget har en prøvd å finne aktuelle tverrsektorielle prosesser. Anmodningen fra fagrådet skulle egentlig drøftes i et velferdsdirektørmøte hvor helsedirektøren deltar i begynnelsen av mars, men det ble utsatt. Helse- og omsorgsdepartementet er orientert om anmodningen men andre departementer er ikke orientert enda. Se ekspertgruppen om tiltak for å redusere korona i innvandrerbefolkningen, tverrsektoriell NOU integrering og innvandrere som spesifikt inkluderte helse. Tidligere

Brochmann-utvalg. Prøve å få helse inn i en av de aktuelle integreringsløpende. Vil bli fulgt opp på et senere tidspunkt. Kan hende området dreier litt pga Ukraina-situasjonen.

Det ble poengtert fra fagrådet at det er viktig å ikke glemme andre grupper, selv om det er særlig oppmerksomhet rettet mot ukrainske flyktninger nå.

Helsedirektoratet anser at det er strategisk lurt å hekte seg på andre løp. Det er Hdir sin jobb å finne en måte å ta det videre på. Skal se etter aktuelle arenaer. Ny regjering har fått mye å håndtere. Vil tro at de vil sette et stempel på integreringssporet/arbeidet. Ankomsthåndteringen gjenspeiler en politisk ønsket situasjon. Det er et beredskapsproblem at en ikke hadde et godt nok apparat til å ta imot et stort antall flyktninger.

Innspill fra fagrådet:

Det er viktig å realitetsorientere flyktningene som kommer i forhold til muligheter for arbeid. Urealistiske forventninger og mangel på samsvar med realiteten kan skape psykisk uhelse. Venting i mottak påvirker psykisk helse.

Ved kapasitetsutfordringer er det uansett viktig med tilrettelegging i mottak, og ivaretagelse av tro og livssyn. Det bør være informasjon om dette på nettsidene til UDI.

Informasjon på helsenorge.no om helserettigheter bør synliggjøres mer.

6. Hva vil fagrådet særlig jobbe med i 2022?

Følges opp i neste møte

7. Saker til neste møte i fagrådet

- Om ny lov om tros og livssynssamfunn: rettigheter for borgere i institusjoner; om å leve ut sin tro fra vugge til grav, ved Ingrid/STL
- Diskriminering og rasisme i helsevesenet; sykepleieres opplevelser av rasisme og diskriminering, ved Ragnhild Spilker
- Psykisk helse i migrantperspektiv
- Arbeid og helse
- Status for opptrappingsplanen om psykisk helse og rus (om hiv og heroinbrukere i Ukraina)